

ÚVOD K MEŠNÍMU LEKCIONÁŘI

I. KAPITOLA

VŠEOBECNÉ SMĚRNICE PRO BOHOSLUŽBU SLOVA

1. Několik slov úvodem

a) *Důležitost Božího slova v liturgii*

1. O důležitosti Božího slova a o znovuzavedení čtení Písma svatého při všech bohoslužebných úkonech bylo již řečeno mnoho významného jak na 2. vatikánském sněmu,¹ tak učitelským úřadem papežů² a v různých dokumentech uveřejněných Apoštolským stolcem po skončení tohoto koncilu.³ Kromě toho byly vhodně stanovené a stručně vysvětlené některé závažnější směrnice v Úvodu k mešnímu lekcionáři, vydanému v roce 1969.⁴

Protože byly z mnoha stran vzneseny požadavky o přesnější výklad těchto směrnic, bylo při novém vydání tohoto mešního lekcionáře pořízeno toto obširnější a soustavnější uspořádání Všeobecného úvodu. V něm bude napřed poukázáno na úzký vztah mezi Božím slovem a liturgickým úkonem všeobecně,⁵ pak bude pojednáno zvlášť o Božím slově ve mši a nakonec bude vysvětleno konečné uspořádání lekcionáře.

b) *Výrazy použité k označení Božího slova*

2. I když se kvůli jasnějšímu a zřetelnějšímu vyjádření nelze vyhnout užívání různých opisných slov, budeme v tomto Všeobecném úvodu používat stejných označení, jaká jsou v dokumentech vydaných na koncilu anebo po jeho skončení. Knihy sepsané pod vlivem Ducha svatého budeme podle potřeby nazývat Písmem svatým anebo slovem Božím.⁶

¹ Srov. především 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 7, 24, 33, 35, 48, 51, 56; Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 1, 21, 25, 26; Dekret o misijní činnosti církve *Ad Gentes*, č. 6; Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum Ordinis*, č. 18.

² Srov. především 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 7, 24, 33, 35, 48, 51, 56; Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 1, 21, 25, 26; Dekret o misijní činnosti církve *Ad Gentes*, č. 6; Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum Ordinis*, č. 18.

³ Srov. např. Kongregace pro obřady, Instr. *Eucharisticum Mysterium*, 25. 5. 1967, č. 10: AAS 59 (1967), str. 547-548; Kongregace pro bohoslužbu, Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5. 9. 1970, č. 2: AAS 62 (1970), str. 695-696; Kongregace pro klérus, *Directorium catechisticum generále*, 11. 4. 1971: AAS 64 (1972), str. 106-107; č. 25: tamtéž, str. 114; Kongregace pro bohoslužbu, *Všeobecné pokyny k Římskému mi sálu* (editio typica altera 1975), č. 9, 11, 24, 33, 60, 62, 316, 320; Kongregace pro katolickou výchovu, Instr. de Institutione liturgica in semmariis *In ecclesiasticam*, 3. 6. 1979, č. 11, 52; tamtéž, Appendix, č. 15; Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, Instr. *Inaestimabile Donum*, 3. 4. 1980, č. 1, 2, 3: AAS 72 (1980), str. 333-334.

⁴ Srov. *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli VI promulgatum Ordo lectionum Missae* (Typis Poly- glottis Vaticanis 1969), IX-XII (Praenotanda), *Decretum promulgationis*: AAS 61 (1969), str. 548-549.

⁵ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 35, 36; Pavel VI., Apoštolská adhortace *Evangelii nuntiandi*, 8. 12. 1975, č. 28, 47: AAS 68 (1976), str. 24-25 a 36-37; Jan Pavel II., *Dopis Dominicae Cenae*, 24. 2. 1980, č. 10, 11, 12: AAS 72 (1980), str. 134-146.

⁶ Tak např. slovo Boží, Písmo svaté, Starý a Nový zákon, čtení slova Božího, čtení Písma svatého, slavení Božího slova, bohoslužba slova atd.

c) Liturgický význam Božího slova

3. Bohatých pokladů Božího slova se podivuhodně využije při různých liturgických příležitostech a při rozdílném složení shromáždění věřících, kteří se těchto bohoslužeb zúčastňují, když se po celý rok připomíná tajemství Kristovo v celém jeho rozsahu, když se udělují svátosti a svátostiny církve, nebo když jednotliví věřící odpovídají vnitřnímu působení Ducha svatého.⁷ A tak slavení bohoslužby, které je živeno a podpíráno Božím slovem, obohacuje toto slovo novým výkladem a činí ho působivějším. Církev v liturgii věrně následuje způsob čtení a výkladu Písma svatého, jehož použil sám Kristus; on nás vybízí, abychom zkoumali texty Písma svatého podle toho, jak se „dnes“ naplňují.⁸

2. Bohoslužba slova v liturgii

a) Vlastní úkol Božího slova v liturgii

4. Boží slovo není v liturgii hlášáno jenom jedním způsobem,⁹ ani nemá vždy stejný účinek na srdce posluchačů. Vždycky však je ve svém slově přítomen Kristus,¹⁰ který uskutečňuje tajemství spásy, posvěcuje lidi a vzdává Otcovi dokonalou poctu.¹¹

Zprostředkování spásy, kterou Boží slovo má stále na zřeteli a nabízí ji, dosahuje v liturgickém dění plného významu, takže slavení liturgie se stává souvislým, plným a účinným hlásáním Božího slova.

Proto Boží slovo předkládané v liturgii je působením Ducha svatého stále plné života a síly¹² a zvěstuje Otcovu lásku, kterou on stále mocně prokazuje lidem.

b) Boží slovo ve zprostředkování spásy

5. Církev zvěstuje jedno a totéž tajemství Kristovo, když při slavení liturgie hlásá Starý a Nový zákon.

Ve Starém zákoně se totiž tají Nový zákon a v Novém zákoně je zjevný Starý zákon.¹³ Středem a naplněním celého Písma jako i celé liturgie je Kristus.¹⁴ Proto ti, kdo hledají spásu a život, mají čerpat z jejích pramenů.

Čím hlouběji je však chápáno slavení liturgie, tím výše je také kladen význam Božího slova. Co se totiž říká o jednom, může se tvrdit i o druhém, protože v obojím případě se slaví tajemství Kristovo a v každém z nich se vlastním způsobem nepřetržitě uchovává.

c) Účast lidu v liturgii Božího slova

6. Církev vyslovuje v liturgii totéž „Amen“, kterým jednou provždy Kristus, Prostředník mezi Bohem a lidmi, když prolil svou krev, uzavřel v Duchu svatém novou dokonalou smlouvu.¹⁵

Kdykoli Bůh sděluje své slovo, vždy čeká odpověď. Ta záleží ve slyšení a klanění se „v duchu a pravdě“ (Jan 4,23). Duch svatý totiž dává této odpovědi účinnou sílu, aby slovo slyšené v liturgii došlo také v životě svého naplnění - podle slov svatého Jakuba: „To slovo musíte uvádět ve skutek, a ne abyste ho jenom poslouchali“ (Jak 1,22).

Držení těla, pohyby a slova, jimiž se vyjadřuje liturgické dění a jimiž lid projevuje svou účast, nemají svůj význam jenom jako projevy lidské činnosti, odkud jsou odvozeny, ale z Božího slova a z ekonomie spásy, na niž se vztahují. Proto mají věřící tím větší účast na liturgii, když naslouchají Božímu slovu, které se při ní hlásá, čím niterněji se sami snaží přilnout k Božímu Slovu vtělenému v Kristu, aby svým způsobem života uchovávali, co slaví v liturgii, a zase naopak, aby usilovali vnést do slavení liturgie, co konají ve svém životě.¹⁶

3. Boží slovo v životě Božího lidu (lidu „smlouvy“)

a) Boží slovo v životě církve

7. Církev je budována a roste slyšením Božího slova. Podivuhodné skutky, které kdysi vykonal Bůh mnoha způsoby v dějinách spásy, se zpřítomňují tajemným způsobem ve znameních při slavení liturgie. Bůh se vždy znovu ujímá shromáždění věřících, kteří slaví

⁷ Tentýž text se proto může číst v různých obdobích liturgického roku a při různých liturgických příležitostech. Homilie, pastorační výklad a katecheze pak vykládají, v jakém smyslu bylo tohoto textu použito. Z přehledu biblických textů je vidět, že např. 6. nebo 8. kapitola z listu Římanům se čte v různých liturgických dobách a při různých obřadech.

⁸ Srov. Lk 4,16-21; 24,25-35.44-49.

⁹ Tak např. ve mši (*Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, editio typica altera 1975, č. 21, 23, 95, 131, 146, 234, 235); v bohoslužbě slova při slavení svátostí a při denní modlitbě církve (in Pontificali, Rituali Romano et Liturgia Horarum, ex Dec- reto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratis).

¹⁰ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 7, 33; Mk 16,19-20; sv. Augustin, *Sermo* 85, 1: „Evangelium jsou Kristova ústa. On sedí v nebi, ale nepřestává mluvit na zemi“ (PL 38, 520; srov. též *In lo. Ev. Tract.* XXX.1: PL 35, 1962; CCL 36, 289) a z *Pontificale Romano Germanicum*: „Čte se evangelium, v němž Kristus svými ústy mluví k lidu, aby ... evangelium v církvi znovu znělo, jako by sám Kristus mluvil k lidu“ (Srov. V. VOGEL - R. ELZE, vyd. *Le Pontifical Romano-germanique du dixieme siècle*. Le texte, I. Città del Vaticano 1963/XCIV, 18, str. 334) nebo „Když přichází sám Kristus, t.j. evangelium, odklá dáme berly, protože lidskou pomoc nepotřebujeme“ (tamtéž, XCIV, 23, str. 335).

¹¹ Srov. 2. vatikánský sněm, konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 7.

¹² Srov. Žid 4,12.

¹³ Srov. Sv. Augustin: *Quaestionum in Heptateuchum liber 2*, 73: PL 34, 623, CCL 33, 106; 2. vatikánský sněm, Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 16.

¹⁴ Srov. Sv. Jeroným, „Jestliže je podle apoštola Pavla (1 Kor 1,24) Kristus Boží moc a Boží moudrost a jestliže ten, kdo nezná Písma, nezná Boží moc a Boží moudrost, pak neznalost Písma je neznalost Krista“ (*Commentarii in Isaiam prophetam. Prologus*: PL 24, 17A; CCL, 73, 1); 2. vatikánský sněm, Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 25.

¹⁵ Srov. 2 Kor 1,20-22.

¹⁶ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 10.

liturgii, aby se jeho slovo dále šířilo a bylo přijímáno s úctou, a jeho jméno aby bylo velebno mezi národy.¹⁷

Kdykoli tedy církev, shromážděná Duchem svatým při slavení liturgie,¹⁸ zvěstuje a hlásá Boží slovo, plně poznává, že je novým lidem, v němž se konečně dokonale naplňuje smlouva uzavřená před věky. Všichni věřící křesťané se stali křtem a biřmováním v Duchu svatém hlasateli Božího slova, dostali schopnost naslouchat, a proto mají povinnost zvěstovat Boží slovo v církvi a ve světě alespoň svým životem.

Slovo Boží, které je hlásáno při slavení božských tajemství, se týká nejen přítomnosti, ale dívá se i zpět na minulost a vpřed do budoucnosti; učí nás s nadějí toužit po tom, nač čekáme, aby uprostřed proměn tohoto světa naše srdce pevně přilnulo k tomu, v čem je pravá radost.¹⁹

b) Boží slovo ve výkladu církve

8. Podle Kristovy vůle mají jednotlivé údy nového Božího lidu různé poslání. Proto také přísluší každému ve vztahu k Božímu slovu různé povinnosti a úkoly. Tak věřící mají Božímu slovu naslouchat a o něm uvažovat, a ti, kteří vykonávají učitelský úřad na základě svátostného kněžství nebo kterým byla tato služba svěřena, a pouze oni, mají Boží slovo vykládat.

Tak církev svým učáním, životem a bohoslužbou trvale uchovává a všem pokolením předává všechno, co ona sama je, a všechno, co věří, takže během staletí spěje stále k plnosti Boží pravdy, dokud se na ní nenaplní Boží slovo.²⁰

c) Vztah mezi hlásaným Božím slovem a činností Ducha svatého

9. K tomu, aby Boží slovo opravdu působilo v srdcích to, čemu nasloucháme ušima, je třeba působení Ducha svatého. Jeho vnuknutím a s jeho pomocí se stává Boží slovo v liturgii základem a normou celého života i jeho oporou.

Činnost Ducha svatého tedy celé liturgické dění nejen předchází, provází a následuje, ale vkládá každému do srdce všechno to,²¹ co se přednáší při předčítání Božího slova pro celé shromáždění věncích; stmeluje tak všechno v jednotu a zároveň oživuje rozmanitost charismat a vzbuzuje mnohotvárnou činnost.

d) Vnitřní souvislost Božího slova s tajemstvím eucharistie

10. Církev prokazovala a vždy a všude chtěla prokazovat Božímu slovu a eucharistickému tajemství stejnou úctu, i když ne stejný způsob kultu. Tak to i slavnostně potvrdila, když z podnětu a podle příkladu svého Zakladatele nikdy neustala ve slavení jeho velikonočního tajemství a shromažďovala se, aby četla, „co se ve všech částech Písma na něj vztahuje“ (Lk 24,27), aby slavením jeho památky a svátostmi uskutečňovala dílo spásy. Neboť „kázání Božího slova je nutné pro přísluhování svátostí, které jsou přece svátostmi víry, a ta ze slova roste a slovem se živí“.²²

¹⁷ Srov. 2 Sol 3,1.

¹⁸ Srov. vstupní modlitby Za církev (v latinském vyd. misálu, Typis Polyglottis Vaticanis 1975, str. 786, 787, 790); sv. Cyprián, *De oratione dominica* 23: PL 4, 553, CSEL 3/2, 285 CCL 3A, 105; sv. Augustin, *Sermo* 71, 20, 33: PL 38, 463 s.

¹⁹ Srov. vstupní modlitbu 21. neděle v mezidobí (v lat. vyd. misálu, Typis Polyglottis Vaticanis 1975, str. 360).

²⁰ Srov. 2. vatikánský sněm, Věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 8.

²¹ Srov. Jan 14,15-17.25-26; 15,26 - 16,15.

²² 2. vatikánský sněm, Dekret o službě a životě knězi *Presbyterorum Ordinis*, i. 4.

Obojí stůl poskytuje duchovní pokrm;²³ u jednoho se církve více vzdělává, u druhého se jí dostává plnějšího posvěcení. Ve slově Božím je zvěstována úmluva s Bohem, v eucharistii pak je tato smlouva nová a věčná obnovována. Tam se slovy líčí dějiny spásy, zde se tato historie uskutečňuje ve svátostných znameních liturgie.

Proto je třeba mít stále na zřeteli, že Boží slovo v liturgii církví předčítané a hláсанé má směřovat k oběti smlouvy a hostině milosti, totiž k eucharistii, jako ke svému cíli. Slavení mše svaté, v níž se naslouchá Božím slovu a obětuje se a přijímá eucharistie, tvoří jeden bohoslužebný úkon,²⁴ v němž se Bohu vzdává oběť chvály a člověku se nabízí plnost vykoupení.

²³ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, t. 51; Dekret o službě a životě knězi *Presbyterorum Ordinis*, č. 18; Věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 21; Dekret o misijní činnosti církve *Ad Gen- tes*, č. 6. Srov. též *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, i. 8.

²⁴ 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 56.

ČÁST PRVNÍ

Boží slovo ve mši

II. KAPITOLA

BOHOSLUŽBA SLOVA VE MŠI

1. Základní prvky bohoslužby slova a jejich ritus

Hlavní část bohoslužby slova tvoří čtení z Písma svatého, proložená mezizpěvy. Homilie, vyznání víry a přímluvy neboli modlitba věřících ji rozvíjejí a uzavírají.²⁵

a) Biblická čtení

12. Biblická čtení ve mši spolu se zpěvy převzatými z Písma svatého není dovoleno vynechávat ani zkracovat, ani je nelze – a to je velmi závažné – zaměňovat za jiná čtení nebiblická.²⁶ Z Božího slova, zapsaného a nám předaného, dosud totiž „mluví Bůh ke svému lidu“²⁷ a Boží lid je trvalým používáním Písma svatého poučován Duchem svatým ve víře, aby mohl svým životem i jednáním vydávat svědectví Kristu před světem.

13. Bohoslužba slova vrcholí čtením evangelia, na něž připravují shromážděný lid jiná čtení v tradičním pořadí, a to přechodem ze Starého zákona k Novému.

14. Lektoři předčítají hlasitě, zřetelně i pozorně. Takovýto způsob přednesu napomáhá k správnému sdělení Božího slova. Čtení, převzatá ze schválených vydání,²⁸ se mohou podle svérázu různých jazyků i zpívat, ovšem tak, aby zpěv nezatlačil do pozadí slova, ale aby je spíše vyzvedl. Pokud se přednášejí latinsky, ať se zachová způsob uvedený v Uspořádání mešního zpěvu.²⁹

15. V bohoslužbě slova se mohou před čteními zařadit krátké a výstižné úvody, zvláště před prvním. Je však nutno pozorně zvážit způsob jejich vyjádření. Musí totiž být jednoduché, přiléhavé, stručné, pečlivě připravené a vhodně uzpůsobené k uvedení příslušného textu.³⁰

16. Ve mši s účastí lidu se čtení přednášejí vždy z ambonu.³¹

²⁵ Všeobecné pokyny k Římskému misálu, č. 33.

²⁶ Srov. Kongregace pro bohoslužbu, Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5. 9. 1970, č. 2: AAS 62 (1970), str. 695-696; Jan Pavel II., *Dopis Dominickej Čemže*, 24. 2. 1980, č. 10: AAS 72 (1980), str. 134-137; Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, Instr. *Inaestimabile Donum*, 3. 4. 1980, č. 1: AAS 72 (1980), str. 333.

²⁷ 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 33.

²⁸ Srov. v těchto *Všeobecných pokynech k mešnímu lekcionáři*, č. 111.

²⁹ Srov. *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo Cantus Missae*, ed. typ. 1972, Praenotanda, č. 4, 6, 10.

³⁰ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 11.

³¹ Tamtéž č. 272; a v těchto *Všeobecných pokynech k mešnímu lekcionáři*, č. 32-34.

17. Při bohoslužbě slova je třeba pamatovat na náležitou úctu, kterou máme prokazovat čtení evangelia.³² Kde se používá evangeliáře, který byl při příchodu k oltáři v průvodu přinesen jáhnem nebo lektorem,³³ je velmi vhodné, aby jáhen nebo v jeho nepřítomnosti kněz vzal evangeliář z oltáře³⁴ a nesl ho k ambonu; před ním jdou příslušující se svícemi a kadidelnicí, popřípadě jinými znameními úcty, je-li to zvykem. Věřící stojí a zvoláním k Pánu vzdávají úctu knize evangelia. Jáhen, který bude předčítat evangelium, se skloní před knězem, prosí o požehnání a přijímá ho. Není-li jáhen přítomen, skloní se kněz před oltářem a modlí se potichu: „Očist' mi srdce i ústa, Bože...“³⁵

Když ten, kdo čte evangelium, přijde k ambonu, pozdraví stojící lid, oznámí název knihy, z níž je čtení vybráno, znamená křížem knihu i sebe na čele, ústech a prsou, potom, používá-li se kadidla, knihu okouří a čte evangelium. Když skončí, políbí knihu a řekne potichu předepsaná slova.

Pozdrav, oznámení „Slova svatého evangelia“ a zakončení „Slyšeli jsme slovo Boží“ je vhodné zpívat, aby shromážděný lid mohl stejně na pozdrav odpovědět – i když se evangelium jenom čte. Tak se vyzvedne důležitost čtení evangelia a u posluchačů se oživí víra.

18. Zakončení jednotlivých čtení „Slyšeli jsme slovo Boží“ může zpívat také někdo jiný než lektor, který pronášel čtení, a všichni odpovídají. Shromážděný lid tak prokazuje úctu Božímu slovu, které přijal s vírou a vděčností.

b) Responsoriální žalm

19. Responsoriální žalm, nazývaný též graduale, protože je „nedílnou součástí bohoslužby slova“,³⁶ má velký význam liturgický i pastorační. Proto mají být věřící soustavně poučovani o způsobu chápání Božího slova promlouvajícího v žalmech, a jak se mohou tyto části využít jako modlitba církve. Toho se jistě „snadněji dosáhne, jestliže knězi pečlivěji prohloubí své znalosti žalmů v tom smyslu, v jakém se zpívají v liturgii, a vhodnou katechezí je pak vyloží všem věřícím“.³⁷

Určitou pomoc mohou poskytnout krátká povzbuzení, v nichž se poukáže na volbu a souvislost žalmů a odpovědí vzhledem k příslušnému čtení.

20. Responsoriální žalm se má zpravidla zpívat. Je dvojí způsob zpěvu žalmů po prvním čtení: s odpovědí a bez odpovědi. Při zpěvu s odpovědí, a tomu se má dát, pokud je to možné, přednost, žalmista nebo zpěvák žalmu přednáší žalmové verše a celé shromáždění se účastní zpěvem odpovědi. Při zpěvu bez odpovědi žalmista nebo zpěvák žalmu zpívá žalm sám a shromáždění věřící jen naslouchají anebo zpívají všichni společně.

21. Zpěv žalmu anebo i jen odpovědi velmi napomáhá k pochopení duchovního smyslu žalmu a poskytuje látku k rozjímání.

³² Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 35, 95.

³³ Srov. tamtéž, č. 82-84.

³⁴ Srov. tamtéž, č. 94, 131.

³⁵ Srov. *Ordo Missae cum populo*, č. 11 (v lat. vyd. misálu, Typis Polyglottis Vaticanis 1975, str. 388).

³⁶ *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 36.

³⁷ Pavel VI., Apoštolská konstituce *Laudis canticum*, in *Liturgia Horarum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instaurata, auctoritate Pauli PP. VI promulgata* (Typis Polyglottis Vaticanis 1971); srov. též 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 24, 90; Kongregace pro obřady, Instr. o hudbě v liturgii *Musicam Sacram*, 5. 3. 1987, č. 39: AAS 59 (1967), str. 311; *Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve* č. 23 a 109; Kongregace pro katolickou výchovu, *Ratio fundamentalis*, č. 53.

Má se využít všeho, co může podpořit zpěv celého shromáždění, a především využít možností daných v úvodu k mešnímu lekcionáři,³⁸ které se týkají odpovědí pro různé liturgické doby.

22. Jestliže se žalm, který následuje po čtení, nezpívá, má se přečíst způsobem vhodným pro přemýšlení o Božím slově.³⁹

Responsoriální žalm zpívá nebo čte žalmista nebo zpěvák z ambonu.⁴⁰

c) Aklamace před evangeliem

23. Také „Aleluja“ nebo podle liturgické doby verš před evangeliem „tvoří samostatný obřad či úkon“.⁴¹ Shromáždění věřících takto vítá Pána, který k němu má promlouvat, pozdravuje ho a zpěvem vyznává svou víru.

„Aleluja“ a verš před evangeliem se mají zpívat; všichni přítomní stojí. Nezpívá jenom sám zpěvák, který začíná, nebo sbor, ale zpívat má společně všechen lid.⁴²

d) Homilie

24. Homilie je součástí bohoslužby slova;⁴³ navazuje na posvátný text a během liturgického roku z něho vysvětluje pravdy víry a pravidla křesťanského života. Má se konat častěji a liturgická konstituce 2. vatikánského sněmu ji velmi doporučuje; v některých případech je dokonce předepsána. Má ji mít obvykle ten, kdo bohoslužbě předsedá.⁴⁴ Homilie ve mši svaté směřuje k tomu, aby hlášané Boží slovo spolu se slavením eucharistie bylo „zvěstováním podivuhodných Božích činů v dějinách spásy neboli v Kristově tajemství“.⁴⁵ Vždyť velikonoční tajemství Kristovo, které je zvěstováno ve čteních a homilii, se uskutečňuje v oběti mše svaté.⁴⁶ Kristus pak je vždycky přítomen a působí v hlásání své církve.⁴⁷

Homilie má vysvětlovat buď některý z přečtených úryvků Písma svatého, nebo některý jiný liturgický text,⁴⁸ má vést společenství věřících k aktivnímu slavení eucharistie, aby „se v životě drželi toho, co vírou přijali“.⁴⁹ Takovýmto živým výkladem může přečtené Boží slovo i bohoslužba církve získat větší účinek, je-li ovšem homilie výsledkem rozjímání, dobře

³⁸ Srov. tyto *Všeobecné pokyny k mešnímu lekcionáři*, č. 89-90.

³⁹ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 18 a 39.

⁴⁰ Srov. tamtéž, č. 272, a v těchto *Všeobecných pokynech k mešnímu lekcionáři*, č. 32 a násl.

⁴¹ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 39.

⁴² Srov. také tamtéž, č. 37-39; *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Concilii Oecumenici Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo Cantus Missae, Praenotanda*, č. 7-9; *Graduale Romanum, 1974, Praenotanda*, č. 7; *Graduale simplex*, ed. typ. altera 1975, Praenotanda, č. 16.

⁴³ 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 52; srov. Kongregace pro obřady, Instr. *Inter Oecumenici*, 26. 9. 1964, č. 54: AAS 56 (1964), str. 890.

⁴⁴ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 42.

⁴⁵ 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 35, 2.

⁴⁶ Srov. tamtéž, č. 6 a 47.

⁴⁷ Srov. Pavel VI., Encyklika *Mysterium Fidei*, 3. 9. 1965, AAS 57 (1965), str. 753; 2. vatikánský sněm, Dekret o misijní činnosti církve *Ad Gentes*, č. 9; Pavel VI., Apoštolská adhortace *Evangelii nuntiandi*, 8. 12. 1975, č. 43: AAS 69 (1976), str. 33-34.

⁴⁸ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 35, 2; *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 41.

⁴⁹ 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 10.

připravená, ne příliš dlouhá ani příliš krátká, a má-li na zřeteli všechny přítomné, i děti a prosté lidi.⁵⁰

Při koncelebraci má homilii obvykle hlavní celebrant anebo jeden z koncelebrantů.⁵¹

25. V předepsané dny je homilie závazná při všech mších s účastí lidu a nelze ji vynechat, leda z vážného důvodu; vztahuje se to na neděle a zasvěcené svátky a také na mše slavené v předvečer těchto dnů.⁵² Homilie se má konat také ve mších pro děti a pro jednotlivé skupiny věřících.⁵³

V době adventní, postní a velikonoční se homilie velmi doporučuje také ve všední dny kvůli věřícím, kteří se zúčastňují mše svaté pravidelně; rovněž o různých svátcích a příležitostech, kdy se lid schází do kostela v hojnějším počtu.⁵⁴

26. Předsedající kněz koná homilii u sedadla, vstojе nebo vsedě, anebo z ambonu.⁵⁵

27. S homilií se nemají spojovat krátká sdělení, která je někdy třeba lidem oznámit; ta mají své místo po modlitbě po přijímání.⁵⁶

e) *Posvátné ticho*

28. Bohoslužba slova se má konat tak, aby vedla k rozjímání; je proto nutné vyvarovat se jakékoli uspěchanosti, která je na překážku usebranosti. Rozhovor mezi Bohem a lidmi za přispění Ducha svatého vyžaduje krátké chvílky mlčení (ticha), přizpůsobené shromážděnému společenství; tehdy se má Boží slovo v srdci ujímat a v modlitbě se má na ně připravit odpověď.

Tyto chvílky ticha v bohoslužbě slova se mohou zachovávat např. na začátku bohoslužby slova, po prvním i druhém čtení a po homilii.⁵⁷

f) *Vyznání víry*

29. Vyznání víry se říká tehdy, je-li předepsáno. Má vést shromážděný lid, aby s Božím slovem vyslechnutým ve čteních a homilii projevil souhlas, odpověděl na ně a připomatoval si pravdy předkládané církvi k věření, dříve než začne slavit eucharistickou oběť.⁵⁸

g) *Přímluvy neboli modlitba věřících*

30. Ve světle slova Božího, na něž shromáždění věřící odpovídají, se všichni modlí společně obvykle v přímluvách za potřeby celé církve a místního společenství, za spásu světa, za ty, které tíží různé nesnáze, a za určité skupiny lidí.

⁵⁰ Srov. Jan Pavel II., Apoštolská adhortace *Catechesi tradendae*, 16. 10. 1979, č. 48: AAS 71 (1979), str. 1316.

⁵¹ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 165.

⁵² Srov. tamtéž, č. 42, a také Kongregace pro obřady, Instr. *Eucharisticum mysterium*, 25. 5. 1967, č. 28: AAS 59 (1967), str. 556-557.

⁵³ Srov. Kongregace pro bohoslužbu, Instr. *Actio pastoralis*, 15. 5. 1969, č. 6 g: AAS 61 (1969), str. 809; *Directorium de Missis cum pueris*, 1. 11. 1973, č. 48: AAS 66 (1974), str. 44.

⁵⁴ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 42, 338; *Rituale Romanum ex Decreto Sacrosanctii Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo celebrandi Matrimonium* (Typis Polyglottis Vaticanis 1969), č. 22, 42, 57; *Ordo Exsequiarum* (Typis Polyglottis Vaticanis 1969), č. 41, 64.

⁵⁵ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 97.

⁵⁶ Srov. tamtéž, č. 139.

⁵⁷ Srov. tamtéž, č. 23.

⁵⁸ Srov. tamtéž, č. 43.

Pod vedením předsedajícího kněze přednáší jáhen nebo někdo z přísluhujících nebo někteří věřící krátké a vhodně volené prosby. V přímluvách „věřící lid prosí za všechny lidi, a tím plní poslání svého kněžství“.⁵⁹ Tak má v sobě naplnit užitek bohoslužby slova, aby byl připraven přistoupit k slavení eucharistie.

31. Přímluvy řídí kněz od sedadla a prosby jsou přednášeny z ambonu.⁶⁰

Shromážděný lid stojí a svou účast na modlitbě vyjadřuje po přednesení jednotlivých proseb tím, že zpívá nebo říká společnou invokaci anebo se potichu modlí.⁶¹

2. Předpoklady pro řádné slavení bohoslužby slova

a) Místo k hlásání Božího slova

32. V kostele má být vyvýšené místo, trvalé, vhodně upravené a přiměřeně vznešené, aby odpovídalo důstojnosti Božího slova a věřícím jasně připomínalo, že ve mši svaté je přichystán stůl jak slova Božího, tak těla Kristova.⁶² Má také napomáhat k tomu, aby věřící při bohoslužbě slova dobře slyšeli a mohli soustředit pozornost. Proto je třeba v každém kostele, podle jeho struktury, vhodně vyřešit vztah ambonu a oltáře.

33. Ambon má být trvale anebo příležitostně alespoň o slavnostech střídavě ozdobený, přiměřeně svému ztvárnění.

Ambon je místo, z něhož přísluhující hlásají slovo Boží, proto je určen a má být vyhrazen čtením, responsoriálnímu žalmu a velikonočnímu chvalozpěvu. Mohou se však z něho konat homilie a přednášet přímluvy, a to pro těsné spojení těchto částí s celou bohoslužbou slova. Je nevhodné, aby na ambon vystupovali jiní, např. komentátor, zpěvák nebo ředitel sboru.⁶³

34. Aby ambon mohl vhodně sloužit bohoslužbě, má být prostranný, protože tam někdy má stát více přísluhujících. Je také třeba, aby lektori měli na ambonu dost světla ke čtení a podle potřeby mohli použít současné techniky, aby je věřící mohli dobře slyšet.

b) Knihy k hlásání Božího slova při bohoslužbách

35. Knihy, z nichž se čte Boží slovo, podobně jako přísluhující, úkony, místa a jiné věci připomínají posluchačům přítomnost Boha, mluvícího ke svému lidu. Je proto potřeba pečovat o to, aby tyto knihy byly i svým vzhledem opravdu důstojné, vkusné a krásné, protože jsou v liturgii znamením a symbolem nebeských věcí.⁶⁴

36. Vrcholem bohoslužby slova zůstává vždy poselství evangelia; proto obojí liturgická tradice, východní i západní, činila vždy rozdíl mezi knihami, z nichž se četlo. Evangeliář byl totiž zhotovován s co největší péčí, byl vyzdobován a chován v úctě před každou jinou knihou či lekcionářem. Je tedy nanejvýš vhodné, aby i v naší době alespoň v katedrálách, ve větších farnostech a více navštěvovaných kostelích byl pěkně vybavený evangeliář, odlišný

⁵⁹ Srov. tamtéž, č. 45.

⁶⁰ Srov. tamtéž, č. 99.

⁶¹ Srov. tamtéž, č. 47.

⁶² Srov. výše, v poznámce 23.

⁶³ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 272.

⁶⁴ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 122.

od jiných lekcionářů. Tato kniha je právem předávána při svěcení jáhnovi a při biskupském svěcení je vkládána a držena nad hlavou svěceného.⁶⁵

37. Z úcty k Božímu slovu nemají být lekcionáře používané při bohoslužbách zaměňovány s jinými pastoračními pomůckami, např. s knížkami vydanými pro věřící k přípravě na čtení nebo k osobnímu rozjímání.

III. KAPITOLA

ÚKOLY A SLUŽBY PŘI BOHOSLUŽBĚ SLOVA VE MŠI

1. Úloha předsedajícího v bohoslužbě slova

38. Ten, kdo předsedá bohoslužbě slova, která je duchovním pokrmem věřících, stýká se s nimi především v homilii, a třebaže i on naslouchá Božímu slovu, zatímco jiní čtou, zůstává přesto vždy prvním, jemuž je svěřen úkol zvěstovat Boží slovo. Sám nebo prostřednictvím jiných pečuje o to, aby Boží slovo bylo vhodně přednášeno; ponechává si však obvykle pronášení úvodních povzbuzení, aby upoutal věřící k větší pozornosti, a především koná homilii, aby je vychovával k užitečnému vnímání slova Božího.

39. Je nutné, aby ten, kdo má řídit bohoslužbu slova, sám velmi dobře znal uspořádání lekcionáře, aby byl schopen připravit v srdcích věřících úrodnou půdu, aby modlitbou a studiem plně vystihl vzájemnou souvislost mezi různými texty bohoslužby slova, a tak pomáhal z uspořádání biblických čtení správně pochopit tajemství Kristovo a jeho spásonosné dílo.

40. Předsedající má rád využívat různých možností, udaných v lekcionáři, pokud jde o čtení, odpovědi, responsoriální žalmy a zpěvy před evangeliem;⁶⁶ má to však dělat ve shodě se všemi,⁶⁷ jichž se to týká, a má slyšet také hlas věřících v tom, co se týká jich.⁶⁸

41. Když předsedající pronáší homilii, koná svůj vlastní úkol a službu Božího slova.⁶⁹ Jí totiž vede své bratry, aby s chutí chápali Písmo svaté, otevírá mysl věřících vděčnosti za podivuhodné Boží skutky, živí víru přítomných slovem, které se stává v bohoslužbě působením Ducha svatého, svátostí a také je připravuje na svaté přijímání, aby v nich přineslo užitek, a vybízí je, aby na sebe vzali požadavky křesťanského života.

42. Předsedajícímu náleží uvádět někdy věřící před začátkem čtení do bohoslužby slova.⁷⁰ Takové povzbuzení jistě pomůže shromážděnému lidu, aby lépe naslouchal Božímu slovu, protože se tak ožíví víra a dobrá vůle. Tento úkol mohou místo něho konat i jiní, např. jáhen nebo komentátor.⁷¹

⁶⁵ Srov. Pontificale Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, *De Ordinatione Diaconi, Presbyteri et Episcopi* (Typis Polyglottis Vaticanis 1968), str. 28, č. 24; str. 58, č. 21; str. 85, č. 24; str. 70, č. 25; str. 110, č. 25.

⁶⁶ Srov. tyto *Všeobecné pokyny k mešnímu lekcionáři*, č. 78-91.

⁶⁷ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 318-320, 324-325.

⁶⁸ Srov. tamtéž, č. 313.

⁶⁹ Srov. tamtéž, č. 42; Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, Instr. *Inaestimabile Do num*, 3. 4. 1980, č. 3: AAS 72 (1980), str. 334.

⁷⁰ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 11.

⁷¹ Srov. tamtéž, č. 68.

43. Předsedající řídí přímlyvy; po čteních a homilii podle možnosti pronáší úvodní vybídnutí k modlitbě a závěrečnou modlitbu. Tak uvádí věřící k slavení eucharistie.⁷²

2. Úkoly věřících v bohoslužbě slova

44. Boží lid se Kristovým slovem spojuje vjedno, roste a živí se. To platí hlavně pro bohoslužbu slova ve mši, ve které „jsou nerozlučně spojeny jak zvěstování smrti a vzkříšení, tak i odpověď naslouchajícího lidu a sama oběť, již Kristus potvrdil novou úmluvu ve své krvi; na této oběti mají věřící podíl jak svou účastí, tak i přijímáním svátosti“.⁷³ Tedy „nejen když se čte, 'co bylo napsáno k našemu poučení' (Řím 15,4), ale také když se církev modlí nebo zpívá nebo něco v liturgii koná, pozdvihují se myslí věřících k Bohu, aby se mu zcela odevzdali a přijali od něho hojnost milosti“.⁷⁴

45. V bohoslužbě slova přijímají shromáždění křesťané od Boha také dnes, kdy mu s vírou naslouchají, slovo smlouvy, a na to slovo mají odpovědět toutéž vírou, aby se každým dnem více stávali lidem nové smlouvy.

Boží lid má právo v hojnosti dostávat z duchovního pokladu Božího slova: to se také uskutečňuje užíváním mešního lekcionáře, homiliemi a pastýřskou činností.

Věřící mají slyšet Boží slovo ve mši svaté s takovou vnitřní a vnější uctivostí, která by je denně vedla k růstu duchovního života a hlouběji je ponořila do slaveného tajemství.⁷⁵

46. Aby věřící mohli slavit Památku Páně s vnitřní radostí, musejí poznat, že Kristus je stejně přítomen jak v Božím slovu - „je to on sám, kdo mluví, když se v církvi předčítá Písmo svaté“ - tak „zejména pod eucharistickými způsoby“.⁷⁶

47. Aby bylo Boží slovo přijímáno a uváděno do života křesťanů, k tomu se vyžaduje živá víra.⁷⁷ Tato víra se neustále rozohňuje slyšením hlásaného Božího slova.

Písmo svaté, zvláště když se přednáší v liturgii, je pramenem života a ctností; Apoštol praví, že evangelium přináší záchranu každému, kdo věří.⁷⁸ Proto láska k Písmu svatému je silou a obnovou všeho Božího lidu.⁷⁹ Je proto třeba, aby všichni věřící byli stále připraveni k radostnému slyšení Božího slova.⁸⁰ Boží slovo hlásané církví a uváděné do života osvěcuje věřící působením Ducha svatého a přivádí je k plnému uskutečnění Pánova tajemství.⁸¹ Boží slovo, přijaté s vírou, povzbuzuje srdce a jeho schopnosti k obrácení a k životu prozářenému

⁷² Srov. tamtéž, č. 33, 47.

⁷³ 2. vatikánský sněm, Dekret o službě a životě knězi *Presbyterorum Ordinis*, č. 4.

⁷⁴ 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 33.

⁷⁵ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 9.

⁷⁶ 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 7.

⁷⁷ Srov. tamtéž, č. 9.

⁷⁸ Srov. Řím 1,16.

⁷⁹ Srov. 2. vatikánský sněm, Věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 21.

⁸⁰ Cit. 2. vatikánský sněm, Věroučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*, č. 21.

⁸¹ Srov. Jan 14,15-26; 15,26 - 16,4.5-15.

vírou – u jednotlivců i ve společenství⁸² – protože je pokrmem života křesťanů a pramenem modlitby celé církve.⁸³

48. Těsné spojení bohoslužby slova se slavením eucharistie ve mši nabádá věřící k tomu, aby byli přítomni na bohoslužbě hned od začátku,⁸⁴ aby jejich účast byla pozorná, a nakolik je to možné, aby se předem připravili k naslouchání hlubší znalostí Písma svatého. To u nich vzbudí větší touhu porozumět tomu, co se při liturgii předčítá, a odpovídat na to zpěvem.⁸⁵

Když křesťané vyslechli Boží slovo a uvažovali o něm v rozjímání, budou také moci dát činnou odpověď naplněnou vírou, nadějí a láskou, modlitbou a obětováním sebe, a to nejen ve slavení liturgie, ale v celém svém křesťanském životě.

3. Přísluhující v bohoslužbě slova

49. Liturgická tradice svěřila četbu biblických čtení ve mši přísluhujícím: lektorům a jáhnovi. Není-li však přítomen jáhen nebo jiný kněz, čte evangelium předsedající kněz.⁸⁶ A není-li přítomen ani lektor, čte předsedající všechna čtení sám.⁸⁷

50. Jáhnovi přísluší při bohoslužbě slova ve mši svaté zvěstovat evangelium, někdy podle potřeby může mít homilii a v přímlovách pronáší jednotlivé úmysly.⁸⁸

51. „Lektor má při slavení eucharistie vlastní úkol, má ho proto také sám vykonávat, i když jsou přítomni přísluhující vyššího stupně.“⁸⁹ Služba lektora, svěřená liturgickým obřadem, má být ve vážnosti. Jsou-li přítomni ustanovení lektorů, mají svůj úkol zastávat alespoň o nedělích a svátcích, zvláště při hlavních bohoslužbách. Může jim být svěřena také výpomoc při uspořádání bohoslužby slova, a pokud je třeba, i starost o přípravu jiných věřících, kteří mají ve mši předčítat lekce z dočasného pověření.⁹⁰

52. Liturgické shromáždění potřebuje lektory, i když nejsou k této službě ustanoveni. Je tedy nutné pečovat, aby byli po ruce někteří laici, způsobilí a ochotní plnit tento úkol.⁹¹ Je-li více lektorů a má se číst více lekcí, je vhodné, aby se o ně rozdělili.

53. Ve mších bez jáhna má být svěřeno přednášení úmyslů v přímlovách zpěvákovi, zvláště když se zpívají, nebo lektorovi nebo někomu jinému.⁹²

⁸² Srov. 2. vatikánský sněm, Dekret o misijní činnosti církve *Ad Gentes*, č. 6 a 15; a též Věřoučná Konstituce o Božím zjevem *Dei Verbum*, č. 26.

⁸³ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 24; a též Kongregace pro klérus, *Directorium catechisticum generále*, 11. 4. 1971, č. 25: AAS 64 (1972), str. 114.

⁸⁴ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 56; a též Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, Instr. *Inaestimabile Donum*, 3. 4. 1980, č. 1: AAS 72 (1980), str. 333-334.

⁸⁵ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 25 a 35.

⁸⁶ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 34.

⁸⁷ Srov. tamtéž, č. 96.

⁸⁸ Srov. tamtéž, č. 47, 61, 132; Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, Instr. *Inaestimabile Donum*, 3. 4. 1980, č. 3: AAS 72 (1980), str. 334.

⁸⁹ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 66.

⁹⁰ Srov. Pavel VI., Apoštolský list *Ministeria quaedam*, 15. 8. 1972, n. V: AAS 64 (1972), str. 532.

⁹¹ Srov. Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, Instr. *Inaestimabile Donum*, 3. 4. 1980, č. 2 a 18: AAS 72 (1980), str. 334; srov. též Kongregace pro bohoslužbu, *Directorium de Missis cum pueris*, 1. 11. 1973, č. 22, 24, 27: AAS 66 (1974), str. 43.

⁹² Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 47, 66, 151; srov. též Rada pro provádění konstituce o posvátné liturgii, *De oratione communi seu fidelium* (Città del Vaticano 1966), č. 8.

54. Když vystupuje k ambonu kněz, jáhen a lektor ustanovený k této službě, aby četli Boží slovo při mši za účasti lidu, mají použít posvátného roucha, které přísluší jejich službě. Ostatní však, zastupují-li lektora v jednotlivém případě nebo i pravidelně, mohou přistoupit k ambonu v šatech, v nichž chodí; je ovšem třeba dbát na zvyky různých krajín.

55. Aby věřící z poslechu posvátných čtení pojali k Písmu svatému ve svém srdci něžnou a živou náklonnost, je nutné, aby lektoři, kteří tento úkol vykonávají, i když nebyli k této službě ustanoveni, byli k němu způsobili a pečlivě se připravovali.⁹³

Tato příprava má být především duchovní, ale je nutná i příprava technická. Duchovní příprava předpokládá aspoň dvojí poučení: biblické a liturgické. Biblické poučení má za cíl, aby lektoři byli schopni chápat čtení v jejich vlastním kontextu a ve světle víry porozuměli hlavnímu obsahu zjevené zvěsti. Poučení liturgické má lektorům poskytnout aspoň částečně možnost osvojit si smysl a složení bohoslužby slova a důvody spojení mezi bohoslužbou slova a slavením eucharistie. Technická příprava má lektorům umožnit, aby stále zdokonalovali svůj přednes před shromážděním a dovedli zvládnout prostor buď přirozeným hlasem, nebo prostřednictvím mikrofону a zesilovače.

56. Úkolem žalmisty neboli zpěváka žalmů je zpívat žalm (s odpovědí i bez odpovědi lidu) nebo jiné biblické kantikum, graduale a „Aleluja“ nebo jiný zpěv mezi čteními. „Aleluja“ a verš před evangeliem může podle potřeby začínat.⁹⁴

Aby se tento úkol žalmisty mohl plnit, je velmi prospěšné mít v každém společenství kostela laiky, kteří umějí zpívat žalmy i správně vyslovovat slova a předčítat. Co bylo řečeno o přípravě lektorů, platí také o zpěvácích žalmů.

57. Také komentátor koná skutečnou liturgickou službu, když z příhodného místa věřícím vysvětluje obřady a podle potřeby jim dává pokyny; tyto mají být jasné, snadno srozumitelné, důkladně připravené, obvykle napsané a od předsedajícího kněze předem schválené.⁹⁵

⁹³ Všeobecné pokyny k Římskému misálu, č. 66.

⁹⁴ Srov. tamtéž, č. 37a, 67.

⁹⁵ Srov. tamtéž, č. 68.

ČÁST DRUHÁ

Uspořádání mešního lekcionáře

IV. KAPITOLA

CELKOVÉ USPOŘÁDÁNÍ MEŠNÍCH PERIKOP

1. Pastorační cíl mešního lekcionáře

58. Cíl, k němuž směřuje nové uspořádání mešních perikop, je podle úmyslu 2. vatikánského sněmu především pastorační. K dosažení tohoto cíle byly nejenom zásady řídící nové uspořádání, nýbrž i seznamy uváděných textů znovu a znovu projednávány a třibeny za spolupráce velkého počtu znalců z celého světa - odborníků v exegetice, pastorálce, katechetice a liturgice. Nové uspořádání je plodem této společné práce.

Je naděje, že soustavné čtení a výklad Písma svatého podávané křesťanskému lidu při slavení eucharistie podle nového uspořádání mešních perikop přispějí účinně k dosažení úmyslu opětovně předkládaného 2. vatikánským sněmem.⁹⁶

59. Při tomto novém uspořádání bylo rozhodnuto sestavit a vydat jednotný lekcionář, úplný a bohatě vybavený, aby co nejvíce odpovídal snaze a nařízením 2. vatikánského sněmu⁹⁷ a zároveň aby svým obsahem byl přizpůsoben některým požadavkům a zvykům jednotlivých církevních obcí a bohoslužebných shromáždění. Z toho důvodu ti, kteří se věnovali dílu obnovy, dbali na zachování liturgické tradice římského obřadu; mnozí hodnotili úsilí všech způsobů výběru, uspořádání a používání biblických čtení v jiných liturgických rodinách a některých místních církvích a použili těch, které byly vyzkoušeny a osvědčily se, a při tom se snažili vyvarovat se některých omylů, které se vyskytly v předcházejícím způsobu podání.

60. Přítomný lekcionář je uspořádání biblických lekcí, které poskytuje věřícím křesťanům poznání celého Božího slova s vhodným výkladem. Po celý liturgický rok, a zvláště v době velikonoční, postní a adventní, směřuje výběr a uspořádání lekcí k tomu, aby křesťané postupně důkladněji poznali víru, kterou vyznávají, a dějiny spásy.⁹⁸ V tom smyslu lekcionář odpovídá potřebám a snahám křesťanského lidu.

⁹⁶ Srov. např. Pavel VI., Apoštolská konstituce *Missale Romanum*: „Všechny úpravy směřují k tomu, aby se u věřících vždy více vzbuzoval hlad po Božím slově, který má pod vedením Ducha svatého povzbuzovat lid nové úmluvy k dosažení dokonalé jednoty církve. Pevně doufáme, že při tomto novém uspořádání knězi i věřící zbožněji připraví svou mysl k večeři Páně a zároveň se budou hlubším rozjímáním Písma svatého den ze dne hojněji sytit slovy Páně. A tak se podle napomenutí 2. vatikánského sněmu Písmo svaté stane pro všechny trvalým pramenem duchovního života, základem hlásání křesťanské nauky a jádrem všeho teologického vzdělání.“ - Cit. podle Českého misálu (1983), str. 11.

⁹⁷ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 35 a 51.

⁹⁸ Srov. Pavel VI., Apoštolská konstituce *Missale Romanum*: „...a zřetelněji se osvětluje postup tajemství spásy popisovaný zjeveným slovem Božím“ - Cit. podle Českého misálu (1983), str. 11.

61. Ačkoli liturgický úkon ve své podstatě není nějakou obdobou katecheze, má v sobě přece poučný charakter,⁹⁹ takže může být pokládán právem za pedagogický nástroj k pěstění katecheze.

Mešní lekcionář totiž předkládá vhodným způsobem z Písma svatého obzvláštní skutky i slova dějin spásy, aby dějiny spásy, jejichž mnoho časových úseků a událostí liturgie postupně připomíná, se věřícím ukazovaly jako souvislý děj zpřítomnění velikonočního Kristova tajemství, slaveného v eucharistii.

62. Pastorační užitečnost jednotného mešního lekcionáře v římském obřadu je chápána také z toho hlediska, aby všichni věřící, především ti, kteří z mnoha důvodů nemohou navštěvovat stále totéž shromáždění, slyšeli v určitých dnech a dobách tatáž čtení a v návazném spojení o nich uvažovali, a to i v místech, kde není kněz, a kde bohoslužbu slova řídí jáhen nebo někdo jiný, biskupem pověřený.¹⁰⁰

63. Duchovní pastýři, kteří chtějí na problémy svých shromáždění čerpat odpověď z Božího slova, mají si být vědomi, že mají být především hlasateli celého Kristova tajemství a evangelia. Mohou vhodně použít výběru, nabízeného mešním lekcionářem, především slaví-li se mše spojená s určitými obřady, votivní, o svatých a při různých příležitostech. S ohledem na všeobecné předpisy jsou dány určité možnosti při výběru čtení slova Božího ve mších pro zvláštní shromáždění.¹⁰¹

2. Zásady nového uspořádání mešního lekcionáře

64. Aby bylo dosaženo cíle mešního lekcionáře, jsou jeho části volené a uspořádané se zřetelem na sled liturgických období a na hermeneutická pravidla, k nimž dospěla současná exegetická studia.

Zdá se tedy prospěšné pojednat na tomto místě o zásadách zachovávaných při zpracování mešního lekcionáře.

a) Výběr textů

65. Čtení určená pro „liturgické doby“ jsou uspořádána takto: O nedělích a svátcích jsou předkládána místa závažnější, aby se ve vhodném časovém rozmezí mohly věřícím předčítat hlavní části Božího slova. Druhá řada textů Písma svatého, jimiž se zpráva o spáse vyložená ve svátečních dnech jaksí doplňuje, je určena pro ferie. Avšak obě tyto řady jsou na sobě nezávislé. Nedělní lekcionář je rozvržen na tři roky, feriální na dva roky. Proto lekce nedělní a sváteční nenavazují na feriální, ani naopak.

Čtení určená pro jiné části lekcionáře se řídí vlastními pravidly. Jsou to čtení pro mše ke cti svatých, pro mše spojené s určitými obřady, pro mše za různé potřeby, pro votivní mše a pro mše za zemřelé.

⁹⁹ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 9, 33; Kongregace pro obřady, Instr. *Inter Oecumenici*, 26. 9. 1964, č. 7: AAS 56 (1964), str. 878; Jan Pavel II., Apoštolská adhortace *Catechesi tradendae*, 16. 10. 1979, č. 23: AAS 71 (1979), str. 1296-1297.

¹⁰⁰ Srov. 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, č. 35, 4; Kongregace pro obřady, Instr. *Inter Oecumenici*, 26. 9. 1964, č. 37-38: AAS 56 (1964), str. 884.

¹⁰¹ Srov. Kongregace pro bohoslužbu, Instr. *Actio pastoralis*, 15. 5. 1969, č. 6: AAS 61 (1969), str. 809; *Directorium de Missis cum pueris*, 1. 11. 1973, č. 41-47: AAS 66 (1974), str. 43; Pavel VI., Apoštolská adhortace *Marialis Cultus*, 2. 2. 1974, č. 12: AAS 66 (1974), str. 125-126.

b) Lekcionář pro neděle a sváteční dny

66. Poznámky k uspořádání lekcí pro neděle a sváteční dny:

1) Každá mše má tri čtení: první je ze Starého zákona, druhé z Apoštola (tj. podle různých ročních dob buď z listů, nebo ze Zjevení), třetí z evangelia. Tak se nejlépe projevuje jednota obojího Zákona a dějin spásy, jejichž středem je Kristus ve velikonočním tajemství.

2) Větší rozmanitost a bohatství čtení Písma o nedělích a svátečních dnech vyplývá také z toho, že jsou lekce rozvrženy do tříletého cyklu, takže se tytéž texty čtou znovu až ve čtvrtém roce.¹⁰²

Jednotlivé cykly jsou uspořádány tak, že se v každém z nich čte evangelium (v liturgickém mezidobí polosouvisle na pokračování) podle některého ze synoptiků. První rok se čte podle Matouše, druhý rok podle Marka a třetí rok podle Lukáše.

3) Uspořádání lekcí pro neděle a svátky se řídí buď zásadou „harmonizace podle tématu“, nebo zásadou „polo-souvislého čtení“, a to podle různých ročních dob a zvláštností té které liturgické doby.

67. Nejlepší harmonické uspořádání mezi čtením ze Starého a Nového zákona nabízí samo Písmo: nakolik totiž učení a fakta vykládaná Novým zákonem mají více méně výslovný vztah k učení a faktům zákona Starého. Texty Starého zákona jsou vybrány především pro svůj vztah k textům Nového zákona, které se čtou v téže mši, zvláště v evangeliu.

Další způsob uspořádání podle tématu je v textech jednotlivých mší v době adventní, postní a velikonoční, tj. v dobách majících zvláštní ráz a charakter.

Naproti tomu o nedělích v liturgickém mezidobí, které nemají zvláštní charakter, jsou texty epištol i evangelií uspořádány podle zásady „polosouvislého čtení“, kdežto čtení ze Starého zákona je harmonicky sladěno s evangeliem.

68. To, co bylo uvedeno jako vhodné pro liturgická období, o nichž byla právě řeč, nelze chápat jako souvisle uspořádaný výběr témat pro usnadnění nedělní homiletické katecheze. Takovému uspořádání totiž odporuje pravé pojetí liturgického dění, které je vždy slavením Kristova tajemství a podle vlastního tradičního způsobu se při používání Božího slova nenechává vést jen pečlivostí rozumovou nebo vnější, ale péčí o hlásání evangelia a uvádění věřících do celé pravdy.

c) Feriální lekcionář

69. Čtení pro ferie (všední dny) jsou uspořádána tímto způsobem:

1) Každá mše má dvě čtení: první ze Starého zákona nebo z Apoštola (tj. buď z listů, nebo ze Zjevení; v době velikonoční však ze Skutků apoštolů), druhé z evangelia.

2) Cyklus pro dobu postní se řídí zvláštními zásadami, které odůvodňuje křestní a kající ráz této doby, a je každým rokem stejný.

¹⁰² Jednotlivé roky jsou označeny písmeny A, B, C. Rok A, B nebo C se určuje takto: Písmenem C je označen rok, jehož letopočet je dělitelný třemi, jakoby cyklus za čínal prvním rokem křesťanského letopočtu. Takže rok 1 by byl rokem A, rok 2 rokem B, rok 3 rokem C a léta 6, 9, 12 ... opět C. Tak například rok 1980 je rokem C, následující rok 1981 je rokem A, rok 1982 je rokem B a rok 1983 opět rokem C atd. Jednotlivé cykly probíhají ovšem v souladu s liturgickým rokem, tedy od první neděle adventní v předcházejícím občanském roce.

3) Cyklus pro ferie adventní, vánoční a velikonoční se opakuje rovněž každým rokem; čtení se tedy nemění.

4) Pro ferie 34 týdnů v liturgickém mezidobí je evangelijní čtení uspořádáno v jediném každoročně opakovaném cyklu. První čtení je uspořádáno ve dvou cyklech, určených ke čtení ob rok. Prvního ročního cyklu se používá v letech lichých, druhého cyklu v sudých.

Zásady harmonického uspořádání anebo polosouvislých čtení se používá ve feriálním lekcionáři stejně jako v lekcionáři pro neděle a sváteční dny; zvláště jde-li o liturgické doby mající zvláštní charakter.

d) Lekcionář pro mše ke cti svatých

70. Pro mše ke cti svatých je připravena dvojí řada čtení:

1) Jedna je vlastní, určená pro slavnosti, svátky a památky, především mají-li vlastní texty. Někdy je alespoň některý text z těch, které jsou mezi společnými texty, označen pro svou vhodnost jako přednostní.

2) Druhá a rozsáhlejší řada jsou společné texty ke cti svatých. V této části jsou uvedeny nejdříve texty vhodnější pro svaté patřící k určitému stavu (pro mučedníky, duchovní pastýře, panny). Dále jsou zde texty pojednávající o svatosti všeobecně. Těch se může použít, podle vhodnosti, pokaždé, kdy se mají vybrat čtení ze společných textů.

71. Pokud jde o uspořádání textů v této části, je užitečné poznamenat, že tyto texty jsou seřazeny v takovém pořadí, jak se mají číst. Nejprve jsou texty ze Starého zákona, potom z Apoštola; jsou zde zařazeny též žalmy a verše mezi čteními, a nakonec texty evangelia. Jsou tak uspořádány proto, poněvadž není-li výslovně poznamenáno jinak, ponechává se celebrantovi, aby vybral z nich taková, která nejlépe uspokojují pastorační potřeby přítomného shromáždění.

e) Lekcionář pro mše spojené s určitými obřady pro mše za různé potřeby, pro votivní mše a pro mše za zemřelé

72. Stejně jsou uspořádány texty čtení pro mše spojené s určitými obřady, pro mše za různé potřeby, pro votivní mše a pro mše za zemřelé. Je uvedeno více textů současně jako při společných textech ke cti svatých.

f) Zásady pro výběr a uspořádání textů

73. Kromě již uvedených zásad, jimiž se řídí uspořádání lekcí v jednotlivých částech lekcionáře, jsou ještě některé další všeobecnější:

1) Vyhrazení některých knih pro určité liturgické doby

74. Při nynějším uspořádání mešních perikop jsou z vnitřní podstaty věci i podle liturgické tradice vyhrazeny některé knihy Písma pro určité liturgické doby. Je uchována například tradice západní (ambroziánská a španělská) i východní: číst Skutky apoštolů ve velikonoční době. Tím se dobře naznačuje, že život církve začal velikonočním tajemstvím. Též je uchována tradice západní i východní o čtení evangelia svatého Jana v posledních týdnech doby postní a v době velikonoční.

Čtení z Izaiáše, zvláště jeho první části, patří podle tradice době adventní. Některé texty této knihy se však čtou v době vánoční. Právě tak patří vánoční době 1. list Janův.

2) *Délka textů*

75. Pokud se týče délky textů, zachovává se střední cesta. Je nutné rozlišovat mezi vyprávěním, které vyžaduje text poněkud rozsáhlejší - obvykle mu věřící pozorně naslouchají - a mezi texty, které nelze pro hloubku nauky prodlužovat.

Pro některé dost dlouhé texty se nabízí dvojitá forma, delší a kratší, podle okolností. Takto zkrácené lekce byly sestaveny velmi opatrně.

3) *Texty těžší*

76. Z pastoračních důvodů jsou o nedělích a slavnostech vynechány biblické texty opravdu těžké, ať už objektivně - pro závažné problémy literární, kritické nebo exegetické - anebo proto, že by jim věřící těžko rozuměli. Není však možné věřícím skrývat duchovní bohatství textů jen proto, že by jim třeba obtížně porozuměli, pokud tato potíž vyplývá buď z nedostatečné úrovně křesťanského poučení, které žádnému dobrému věřícímu nemá chybět, anebo z nedostatečné úrovně biblického vzdělání, které každý dobrý pastýř duší má mít. Nežřídka se nějaké nesnadné čtení stává snadnějším v souvislosti s jiným čtením téže mše.

4) *Vynechání některých veršů*

77. Tradice mnohých liturgií, nevyjímajíc ani samotnou liturgii římskou, vynechávala někdy při čtení Písma některé verše. Je třeba doznat, že takové vynechávky nelze jen tak lehce připustit, aby se nenarušil smysl textu nebo duch a sloh Písma. Přece však, zůstane-li smysl ve své podstatě neporušený, zdálo se z pastoračních důvodů vhodné i při nynějším uspořádání perikop zachovat výše uvedenou tradici. Jinak by byly některé texty přespříliš dlouhé, anebo by čtení, která jsou pro věřící nemalého, ba někdy i velkého duchovního užitku, musela být zcela vynechána, protože obsahují několik veršů z hlediska pastoračního méně vhodných anebo přinášejících problémy opravdu příliš nesnadné.

3. Zásady při používání lekcionáře

a) *Možnost výběru některých textů*

78. V lekcionáři je knězi někdy ponechána možnost vybrat jeden nebo druhý text, nebo si zvolit jeden text z několika uvedených pro totéž čtení. Stává se to zřídka pro neděle, slavnosti a svátky; to proto, aby nezmezil zvláštní ráz některé liturgické doby nebo aby se nenarušilo polo-souvislé čtení nějaké knihy. Naproti tomu je tato možnost častější ve mších ke cti svatých nebo ve mších spojených s určitými obřady, ve mších za různé potřeby, ve votivních mších a ve mších za zemřelé.

Tyto možnosti spolu s jinými, které jsou uvedeny ve Všeobecných pokynech k římskému misálu a v Uspořádání mešního zpěvu, mají účel pastorační.¹⁰³ Kněz tedy bude dbát při bohoslužbě slova „spíš na společné duchovní dobro shromážděných, nežli na své sklony. Ať

¹⁰³ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 36-40; *Missale Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo cantus Missae* (Typis Polyglottis Vaticanis 1972), č. 5-9.

je pamětliv, že s výběrem musí být seznámeni přísluhující a všichni, kdo mají na slavení liturgie nějaký podíl. Sem třeba zahrnout i věřící, a to v tom, co se jich přímo týká.“¹⁰⁴

1) *Dvě čtení před evangeliem*

79. Ve mších, v nichž jsou uvedena tři čtení, se mají všechna tři čtení skutečně číst. Jestliže však biskupský sbor z pastoračních důvodů dovolí, aby někde byla čtena pouze dvě,¹⁰⁵ musí se mezi dvěma prvními vybrat tak, aby nebyl narušen úmysl hlubšího poučení věřících o tajemství spásy. Proto, není-li na jiném místě řečeno jinak, je třeba z prvních dvou čtení dát přednost tomu, které je ve větším souladu s evangeliem, nebo tomu, které podle výše uvedeného pokynu víc napomáhá organické katechezi, anebo tomu, jež umožňuje polosouvislé čtení některé knihy.¹⁰⁶

2) *Delší nebo kratší čtení*

80. Pastorační hledisko má rovněž vést k výběru delší nebo kratší formy téhož textu. Tu je třeba mít ohled na schopnost posluchačů naslouchat četbě delší nebo kratší a na jejich schopnost vyslechnout ucelenější text doprovázený výkladem v homilii.

3) *Dva uvedené texty*

81. Je-li dána možnost volby mezi dvěma texty, určenými pro některou příležitost, anebo může-li se dát přednost textu nabídnutému na vybranou, je třeba dbát na užitek účastníků; jde-li totiž o použití textu snazšího nebo vhodnějšího pro přítomné shromáždění, anebo má-li se opakovat či vynechat text určený pro nějakou příležitost jako vlastní, zatímco jindy se nabízí možnost vybrat si ho z pastoračních důvodů.

To může být tehdy, když je obava, aby nějaký text nevyvolal těžkosti v některém shromáždění, anebo když by se týž text měl brzy číst v neděli či následující ferii.

4) *Přednost feriálního lekcionáře*

82. Ve feriálním lekcionáři jsou čtení rozdělena na jednotlivé dny každého týdne po celý rok. Proto se většinou budou brát tato čtení ve dnech, na která jsou určena, pokud na ně nepřípadně slavnost nebo svátek nebo památka s vlastními čteními.¹⁰⁷

Při použití feriálního lekcionáře je nutné mít na zřeteli, zda kvůli nějaké příležitosti přicházející v týdně nebude třeba některou lekci vynechat. Tu musí kněz předem zjistit, máje před očima uspořádání lekcí celého týdne, které méně důležité části by měl vynechat, anebo jak spojit vhodným způsobem tyto části s jinými, pokud jsou užitečné k úplnému pohledu na celkový námět.

5) *Čtení pro mše ke cti svatých*

83. Pro mše ke cti svatých jsou v některých případech uvedena vlastní čtení, tj. taková, která pojednávají o osobě světcově nebo o tajemství, které je obsahem slavené mše. Tato čtení,

¹⁰⁴ Všeobecné pokyny k Římskému misálu, č. 313.

¹⁰⁵ Tamtéž, č. 318; Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, Instr. *Inaestimabile Donum*, 3. 4. 1980, č. 1: AAS 72 (1980), str. 333-334.

¹⁰⁶ Např.: V době postní se souvisle čte Starý zákon podle vývoje dějin spásy. O nedělich v liturgickém mezidobí se podává k polosouvislému čtení některá epištola. Zde se hodí, aby duchovní správce vybral systematicky jednu nebo druhou lekci pro více nedělí po sobě jdoucích, a tak navodil harmonickou katechezi. Vůbec se však nehodí číst bez pořádku jednou starozákonní čtení, jednou epištolu, bez oné harmonické souvislosti.

¹⁰⁷ Srov. Všeobecné pokyny k Římskému misálu, č. 319.

i když běží o památku, je nutné číst namísto lekcí daných ve feriálním lekcionáři. Mají-li se tato čtení číst o památkách, je na to v lekcionáři vždy na příslušném místě upozorněno.

Někdy jsou lekce „přivlastněné“, totiž takové, které vyjadřují zvláštní pohled na světcův duchovní život nebo činnost. V takových případech není naprosto nutné těchto lekcí použít, leda by je doporučoval důvod pastorační. Většinou se uvádějí lekce obsažené ve společných textech, aby volba byla snadnější. Jde však o návrhy. Místo přivlastněné nebo pouze naznačené lekce se může vzít kterákoli lekce z příslušných společných textů.

Při mši za účasti lidu bude kněz dbát především duchovního prospěchu věřících a bude se střežit vnucovat jim své záliby. Zvláště se vynasadí, aby nevynechával častěji a bez dostatečné příčiny čtení určená pro jednotlivé dny ve feriálním lekcionáři: církve si totiž přeje, aby se věřícím prostíral bohatší stůl Božího slova.¹⁰⁸

Mimoto jsou lekce společné, tj. takové, které jsou mezi společnými texty buď o svatých určitého stavu (například o mučednících, duchovních pastýřích, pannách), nebo o svatých všeobecně. Poněvadž je v těchto případech dáno více textů pro tutéž lekci, je na předsedajícím knězi, aby vybral tu, která bude posluchačům více vyhovovat.

Místo společných textů pro svaté určitého stavu se mohou vždy, je-li k tomu zvláštní důvod, vybírat čtení ze společných textů určených všeobecně pro svaté.

84. Při výběru textů o svatých je třeba navíc brát v úvahu, že:

a) o slavnostech a svátcích se vždy používají lekce vlastní nebo ze společných textů; pro slavnosti a svátky zapsané ve všeobecném kalendáři jsou vždy uvedené vlastní lekce;

b) o slavnostech partikulárního kalendáře mají být tři čtení: první se vybere ze Starého zákona (ve velikonoční době ze Skutků apoštolů nebo ze Zjevení), druhé z Apoštola, třetí z evangelia - pokud biskupský sbor nedal možnost, aby byla pouze dvě čtení;¹⁰⁹

c) o svátcích a památkách, kdy jsou lekce pouze dvě, může se vybrat první čtení buď ze Starého zákona, nebo z Apoštola, a druhé bude z evangelia; avšak v době velikonoční ať je podle církevní zvyklosti první čtení z Apoštola, druhé pokud možno z evangelia svatého Jana.

6) Ostatní části lekcionáře

85. V lekcionáři pro mše spojené s určitými obřady se uvádějí tytéž texty, které už byly zveřejněny spolu s příslušnými obřady. Pochopitelně zde ovšem nejsou čtení určená pro obřady, jejichž slavení se nespojuje se mší.¹¹⁰

86. Lekcionář pro mše za různé potřeby, pro votivní mše a pro mše za zemřelé obsahuje mnoho textů, které mohou být vhodnou pomocí při slavení těchto bohoslužeb a mají se přizpůsobit okolnostem a požadavkům různých shromáždění, která na nich mají účast.¹¹¹

¹⁰⁸ Srov. tamtéž, č. 316, c; 2. vatikánský sněm, Konstituce o posvátné liturgii *Sacro-sanctum Concilium*, č. 51.

¹⁰⁹ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 318.

¹¹⁰ Srov. *Rituále Romanum ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum, auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo Paenitentiae* (Typis Polyglottis Vaticanis 1974) Praenotanda, č. 13.

¹¹¹ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 320.

87. Ve mších spojených s určitými obřady, ve mších za různé potřeby, ve votivních mších a ve mších za zemřelé se z uvedených lekcí vybírá podle stejných zásad, jako při výběru ze společných textů ke cti svatých.

88. Není-li dovolena mše spojená s určitými obřady a podle směrnic uvedených v příslušném obřadu, je možné vzít jedno čtení z těch, která jsou určena pro mše spojené s určitými obřady; má se dbát na společné duchovní dobro zúčastněných.¹¹²

b) Responsoriální žalm a zpěv před evangeliem

89. Mezi těmito zpěvy je důležitý žalm po prvním čtení. Obvykle bývá stanoveno, který žalm se má zpívat. U společných textů ke cti svatých, pro mše spojené s určitými obřady, pro mše za různé potřeby, pro votivní mše a pro mše za zemřelé se ponechává knězi, aby sám vybral podle zásady pastoračního užitku přítomných.

Aby se však lid mohl snáze podílet na přednesu tohoto žalmu opakovanou odpovědí, byly pro různé liturgické doby nebo pro různé stavy svatých vybrány některé odpovědi a žalmy, jichž se může používat místo textů připojených k jednotlivým čtením, kdykoli se responsoriální žalm zpívá.¹¹³

90. Další zpěv mezi druhým čtením a evangeliem je buď určen pro každou mši a je v souladu s evangeliem, anebo je ponechán volbě z textů vybraných pro liturgickou dobu či ze společných textů.

91. V postní době se může před a za verš před evangeliem připojit jedno ze zvolání uvedených na příslušném místě v lekcionáři.¹¹⁴

V. KAPITOLA

POPIS LEKCIONÁŘE

92. Zdá se vhodné uvést stručný popis lekcionáře, aspoň pokud jde o důležitější slavnosti a různá liturgická období; se zřetelem na ně byly tyto lekce uspořádány podle shora uvedených zásad. Tento popis má být duchovním pastýřům pomůckou, aby poznali uspořádání lekcionáře a uvedli ho do života k prospěchu věřících.

1. Doba adventní

a) Neděle

93. Nedělní evangelia mají vlastní zaměření: vztahují se k příchodu Páně na konci světa (1. neděle), k svatému Janu Křtiteli (2. a 3. neděle) a k událostem bezprostředně předcházejícím narození Páně (4. neděle).

Čtení ze Starého zákona jsou prorocství o Mesiáši a době mesiánské, především z knihy proroka Izaiáše.

Čtení z Apoštola obsahují napomenutí a pojednání podle různého zaměření této doby.

¹¹² Srov. tamtéž, č. 313.

¹¹³ Srov. *Ordo lectionum Missae*, editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1981), č. 173-174.

¹¹⁴ Srov. tamtéž, č. 223.

b) Ferie

94. V době adventní jsou dvě řady čtení: první od začátku adventu do 16. prosince, a druhá od 17. do 24. prosince.

Na začátku adventní doby se čte z knihy proroka Izaiáše. Čtení jsou brána postupně podle kapitol tak, jak jdou v knize za sebou. Do feriálního lekcionáře jsou přitom zařazeny i ty texty, které pro svou důležitost byly vybrány pro neděle. Evangelia jsou v těchto dnech vybrána s ohledem na první čtení.

Od čtvrtka 2. adventního týdne začínají evangelia o Janu Křtiteli. První čtení je buď pokračováním z knihy proroka Izaiáše, nebo jiný text, vybraný vzhledem k evangeliu.

V posledním týdnu před slavností Narození Páně jsou pro evangelia vybrány události, které bezprostředně předcházejí narození Páně z prvních kapitol evangelia podle Matouše a podle Lukáše. Jako první čtení jsou vybrány vzhledem k evangeliu texty z různých knih Starého zákona, mezi nimi některá velmi důležitá mesiánská proroctví.

2. Doba vánoční

a) Slavnosti, svátky a neděle

95. Pro vigílii a tři mše o slavnosti Narození Páně jsou lekce prorocké i ostatní vybrány tak, aby odpovídaly římské tradici.

V neděli v oktávu Narození Páně, na svátek Svaté Rodiny, mluví evangelium o Ježíšově dětství a ostatní čtení o životě v rodině.

V den oktávu Narození Páně, o slavnosti Matky Boží, Panny Marie, pojednávají čtení o Panně Marii a o Nejsvětějším Jménu Ježíšově.

V druhou neděli po Narození Páně pojednávají čtení o tajemství vtělení.

O slavnosti Zjevení Páně zachovávají čtení ze Starého zákona i z evangelia římskou tradici; čtení z Apoštola pojednává o povolání pohanů ke spáse.

Na svátek Křtu Páně jsou vybrány texty odpovídající obsahu tohoto svátku.

b) Ferie

96. Od 29. prosince se čte na pokračování celý první list svatého apoštola Jana. Začal se číst již 27. prosince, ve svátek tohoto apoštola, a následujícího dne ve svátek svatých Mlád'átek. V evangeliu se čte o událostech z Ježíšova dětství z evangelia podle Lukáše (29. a 30. prosince), první kapitola z evangelia podle Jana (od 31. prosince do 5. ledna) a ze všech čtyř evangelií o nejvýznamnějších událostech z počátku Ježíšovy veřejné činnosti, kterými zjevoval své božství (od 7. do 12. ledna).

3. Doba postní

a) Neděle

97. Nedělní evangelia jsou rozdělena takto:

Pro první a druhou neděli jsou zachována vyprávění o pokušení a proměnění Páně, která se čtou podle synoptiků.

Na další tři neděle jsou stanovena v cyklu A evangelia o samařské ženě, o uzdravení slepého od narození a o vzkříšení Lazara. Vzhledem k velkému významu těchto textů mohou se číst i v cyklu B a C, zvláště tam, kde se koná příprava katechumenů.

Nicméně jsou pro cyklus B a C stanoveny i jiné texty, a to: v cyklu B texty z evangelia podle Jana o budoucí Kristově oslavě skrze kříž a zmrtvýchvstání; v cyklu C texty z evangelia podle Lukáše o obrácení.

Na Květnou neděli k průvodu jsou vybrány texty, které vyprávějí o slavném vjezdu Páně do Jeruzaléma podle synoptiků; ve mši se čte o umučení Páně.

Čtení ze Starého zákona se vztahují k dějinám spásy, které jsou jedním z hlavních předmětů postní katecheze. Každý rok má řadu textů, které připomínají hlavní body této historie od počátku až k zaslíbení Nové úmluvy.

Čtení z Apoštola jsou vybrána tak, aby odpovídala čtením evangelia a Starého zákona a pokud možno měla s nimi vhodnou souvislost.

b) Ferie

98. V době postní jsou vybrána čtení z evangelia a ze Starého zákona tak, aby měla vzájemný vztah a pojednávala o různých tématech postní katecheze, přizpůsobených duchovnímu smyslu této doby. Od pondělí 4. postního týdne je zařazena polosouvislá četba evangelia podle Jana. Čtou se ty úryvky, které nejlépe odpovídají postní době.

Perikopy o samařské ženě, o slepém od narození a o Lazarovi se čtou nyní o nedělích, ale jen v cyklu A (v ostatních letech je pouze dána možnost číst tyto úryvky místo perikop cyklu B a C). Je proto pamatováno na to, aby se tyto perikopy mohly číst i o ferii. Jsou zařazeny na začátku 3., 4. a 5. postního týdne a je možné použít jich v kterýkoli den příslušného týdne, místo čtení připadajícího na ten den.

V prvních dnech Svatého týdne čtení sledují tajemství umučení. Ve mši při svěcení olejů čtení vyzdvihují Kristovo mesiášské poslání a jeho pokračování v církvi ve svátostech.

4. Velikonoční triduum a doba velikonoční

a) Velikonoční triduum

99. Na Zelený čtvrtek při večerní mši se připomíná poslední večeře Páně před jeho odchodem; osvětluje se zvlášť příklad Krista umývajícím apoštolům nohy a z Pavlova listu se čte o začátku slavení křesťanského velikonočního tajemství v eucharistii.

Liturgie Velkého pátku dosahuje vrcholu v Janově vypravování o umučení toho, který se jako Služebník Boží, zvěstovaný u Izaiáše, stal skutečně jediným knězem tím, že sám sebe podal v oběť Otcí.

Pro velikonoční vigilií svaté noci je stanoveno sedm čtení ze Starého zákona, která připomínají podivuhodné Boží skutky v dějinách spásy, a dvě čtení z Nového zákona: evangelium o vzkříšení podle synoptiků a čtení z Apoštola o křesťanském křtu jako svátosti vzkříšeného Krista.

V den slavnosti Zmrtvýchvstání Páně se čte o nalezení prázdného hrobu z evangelia podle Jana. Místo tohoto textu se může číst některý z textů evangelia z velikonoční vigilie nebo (při večerní mši) vypravování o tom, jak se Pán zjevil učedníkům jdoucím do Emauz. První čtení je ze Skutků apoštolů, které se berou v době velikonoční místo čtení ze Starého zákona. Čtení z Apoštola se vztahuje na velikonoční tajemství prožívané v církvi.

b) Neděle

100. Evangelia pojednávají až do třetí neděle o zjeveních vzkříšeného Krista. Čtení o Dobrém pastýři jsou určena na čtvrtou neděli velikonoční. O páté, šesté a sedmé neděli velikonoční se čtou úryvky z řeči a modlitby Páně při poslední večeři.

První čtení se ve všech třech cyklech berou ze Skutků apoštolů, a to souběžně a postupně: tak, aby se každý rok četlo něco o životě, svědectví a růstu prvotní církve.

Ve čtení z Apoštola se čte v cyklu A z 1. listu svatého Petra, v cyklu B z 1. listu svatého Jana, v cyklu C ze Zjevení svatého Jana. Tyto texty svou radostnou vírou a pevnou nadějí odpovídají duchu této doby.

c) Ferie

101. První čtení se bere jako o nedělích ze Skutků apoštolů, a to způsobem polosouvislým. Pro evangelium jsou ve velikonočním oktávu vybrána vyprávění o zjeveních vzkříšeného Krista. Potom se čte polosouvisle evangelium svatého Jana, z něhož se vybírají ty úryvky, které odpovídají době velikonoční; a tak se doplňuje to, co už bylo čteno v době postní. Největší část těchto velikonočních perikop je vzata z Ježíšovy řeči a modlitby při poslední večeři.

d) Slavnost Nanebevstoupení Páně a Soslání Ducha svatého

102. Slavnost Nanebevstoupení Páně má jako první čtení vyprávění o této události podle Skutků apoštolů a tento text doplňují čtení z Apoštola o Kristu oslaveném po Otcově pravici. Pro čtení evangelia má každý cyklus vlastní text podle vyprávění jednotlivých evangelistů.

Pro večerní mši o vigilií Soslání Ducha svatého jsou uvedeny čtyři texty ze Starého zákona, čte se jeden z nich podle vlastní volby a má se jím objasnit mnohonásobný význam této slavnosti. Čtení z Apoštola ukazuje na činnost Ducha svatého v církvi. Evangelium pak připomíná, jak Kristus ještě před svým oslavením přislíbil Ducha svatého.

Pro mši v den slavnosti se podle tradičního používání bere jako první čtení vyprávění ze Skutků apoštolů o velké události soslání Ducha svatého. Text z Apoštola ukazuje na účinky působení Ducha svatého v životě církve. Čtení evangelia připomíná Ježíše, udělujícího svým

apoštolům večer po svém vzkříšení Ducha svatého; jiné texty, nabídnuté na vybranou, pojednávají o působení Ducha svatého v apoštolech a v církvi.

5. Liturgické mezidobí

a) Uspořádání a výběr lekcí

103. Liturgické mezidobí začíná v pondělí po neděli následující po 6. lednu a pokračuje až do úterý před začátkem doby postní včetně. Znovu začíná v pondělí po neděli Seslání Ducha svatého a končí před prvními nešporami první neděle adventní.

Lekcionář počítá s 34 týdny. V některém roce trvá však mezidobí pouze 33 týdnů. Kromě toho některé neděle, jimiž týdny liturgického mezidobí začínají, patří ještě k jiné liturgické době (neděle, kdy se slaví svátek Křtu Páně a slavnost Seslání Ducha svatého), anebo na ně připadá nějaká slavnost (např. Nejsvětější Trojice nebo Ježíše Krista Krále).

104. Proto se stanoví tyto zásady:

1) Neděle, kdy se slaví svátek Křtu Páně, zaujímá místo první neděle v mezidobí, takže feriální čtení prvního týdne začínají v pondělí po neděli, která následuje po 6. lednu. Jestliže se svátek Křtu Páně slaví až v pondělí po této neděli, pokud se na ni někde překládá slavnost Zjevení Páně, začínají čtení prvního týdne v úterý.

2) Neděle po svátku Křtu Páně je druhá neděle v mezidobí. Tak se postupně počítají další neděle až do neděle před Popeleční středou.

3) V druhé části liturgického mezidobí, která následuje po neděli Seslání Ducha svatého, se uspořádají čtení takto:

- Trvá-li celé mezidobí 34 týdnů, pokračuje se po neděli Seslání Ducha svatého týdnem, který následuje po tom, jímž mezidobí končilo před začátkem doby postní.¹¹⁵

- Trvá-li mezidobí pouze 33 týdnů, vynechá se týden, který by měl následovat po Seslání Ducha svatého, aby mezidobí končilo vždy eschatologickými texty posledních týdnů.¹¹⁶

b) Neděle

1) Evangelia

105. Na druhou neděli v mezidobí se evangelium vrací ještě k událostem, kterými Ježíš zjevoval své božství, tradiční perikopou o svatbě v Káně a dvěma jinými rovněž z evangelia podle Jana.

Od třetí neděle začíná polosouvislé čtení tří synoptických evangelií. Výběr perikop je uspořádán tak, aby při líčení života a kázání Páně vynikla charakteristika každého evangelia.

¹¹⁵ Tak např. končilo-li mezidobí před začátkem doby postní 6. týdnem, začne v pondělí po Seslání Ducha svatého 7. týden mezidobí. Slavnost Nejsvětější Trojice za ujmá místo příslušné neděle v mezidobí.

¹¹⁶ Končilo-li mezidobí před začátkem doby postní např. 5. týdnem, vynechá se 6. týden a v pondělí po Seslání Ducha svatého začne 7. týden v mezidobí.

Kromě toho tímto způsobem dochází k určité harmonii mezi evangeliem a liturgickým rokem. Po Zjevení Páně se čte o začátku Kristova *kázání*, což velmi dobře navazuje na křest a události z počátku jeho veřejné činnosti. Na konci liturgického roku se pak nenásilně dojde k eschatologickým textům (tématu vlastního posledním nedělním roku), neboť kapitoly evangelií, která předcházejí vyprávění o umučení, pojednávají o tomto tématu dost obsáhle.

V cyklu B se po 16. neděli vsouvají čtení ze 6. kapitoly evangelia podle Jana („řeč o chlebě života“). Toto vsunutí je přirozené, protože rozmnožení chlebů u Jana je totéž, o němž vypravuje Marek. V cyklu C je před první text (3. neděle) zařazen prolog Lukášova evangelia, který překrásně vystihuje úmysl autora a nikde jinde by se nečetl.

2) Čtení ze Starého zákona

106. Tato čtení byla vybrána tak, aby měla vztah k evangelijním perikopám, aby nebyla přílišná rozdílnost mezi čteními jednotlivých mší a zvláště aby vynikla jednota Starého i Nového zákona. Vztah mezi jednotlivými čteními téže mše ukazuje pečlivý výběr nadpisů před každou lekcí.

Výběr byl, pokud možno, dělán tak, aby čtení byla krátká a snadná. Přihlíželo se též k tomu, aby se o nedělích četlo co nejvíce důležitých textů Starého zákona; je však důležité, že se tak otvírá poklad Božího slova, aby všichni, kdo se účastní nedělní mše, poznali téměř všechny hlavní části Starého zákona.

3) Čtení z Apoštola

107. Jako epištoly se čtou polosouvisle Pavlovy listy a list Jakubův (listy Petrovy a Janovy se čtou v době velikonoční a vánoční).

První list Korintánům je pro svou délku a různost obsahu rozdělen do všech tří ročních cyklů, vždy na začátku liturgického mezidobí. Podobně byl na dvě části rozdělen list Židům: první se čte v cyklu B, druhá v cyklu C.

Byly vybrány úryvky velmi krátké a ne příliš těžké, aby jim věřící rozuměli.

Rozdělení epištol o nedělích liturgického mezidobí pro všechny tři roční cykly ukazuje přehledná tabulka na začátku nedělního lekcionáře.¹¹⁷

c) Slavnosti Páně v liturgickém mezidobí

108. O slavnostech Nejsvětější Trojice, Těla a krve Páně a Nejsvětějšího Srdce Ježíšova jsou vybrány texty, které vystihují jejich hlavní myšlenky.

Čtení 34. (poslední) neděle v mezidobí oslavují Krista, Krále všeho tvorstva. Jeho království bylo předobrazně naznačeno v králi Davidovi, prohlášeno při poníženích umučení a kříže. Vládne v církvi a přijde znovu na konci věků.

d) Ferie

109. Evangelia jsou rozdělena tak, že se nejprve čte z evangelia podle Marka (1.-9. týden), potom podle Matouše (10.-21. týden) a nakonec podle Lukáše (22.-34. týden). Z evangelia podle Marka se čte prvních 12 kapitol, kromě dvou perikop ze 6. kapitoly, které jsou zařazeny na konci doby vánoční. Z evangelií podle Matouše a podle Lukáše se čte všechno to, co chybí v evangeliu podle Marka. Podávají-li evangelisté některé části svým osobitým a poněkud

¹¹⁷ Srov. str. 64.

odlišným způsobem anebo pokud je to nutné k pochopení souvislosti evangelia, čtou se takové texty dvakrát nebo i třikrát. V evangeliu podle Lukáše je uvedena celá eschatologická řeč, a proto se toto evangelium čte na konci liturgického roku.

110. První čtení jsou vybrána tak, aby se četlo střídavě ze Starého i Nového zákona; vždy několik týdnů z jednoho a potom z druhého, podle délky knihy, v níž se právě čte.

Z knih Nového zákona se čtou dosti dlouhé úseky, aby byla podána podstatná část jednotlivých epištol.

Ze Starého zákona mohly být vybrány pouze některé části, které vystihují, pokud možno, charakter jednotlivých knih. Historické texty byly vybrány tak, aby byl podán přehled dějin spásy před vtělením Páně. Příliš dlouhá vyprávění nemohla být *zařazena*, proto byly někdy určité verše vynechány, a tak bylo čtení zkráceno. Někdy je náboženský smysl historické události objasněn některým textem z rozjímavých (sapienciálních) knih, který je *zatažen na začátek* nebo na konec určité historické série.

Ve feriálním lekcionáři jsou zastoupeny skoro všechny knihy Starého zákona. Jsou vynechány pouze nejkratší knihy prorocké (Abdiáš, Sofoniáš) a básnická kniha Píseň písní. Z poučných vyprávění, která pro pochopení vyžadují delší čtení, se čtou knihy Tobiáš a Rút. Ostatní z nich (Ester, Judit) se zde vynechávají a čtou se z nich úryvky o nedělích nebo feriích jiných liturgických dob.

Tabulka uvedená ve feriálním lekcionáři ukazuje rozdělení knih obojího Zákona o feriích v liturgickém mezidobí obou cyklů.¹¹⁸

Na konci liturgického roku se čtou knihy, které odpovídají eschatologickému charakteru tohoto období, tj. Daniel a Zjevení svatého Jana.

VI. KAPITOLA

PŘIZPŮSOBNÍ, PŘEKLADY A ÚPRAVA LEKCIONÁŘE

1. Přizpůsobení a překlady

111. Slovo Boží má být v liturgickém shromáždění zvěstováno vždy buď z latinských textů vydaných Apoštolským stolcem, nebo z překladů do národních jazyků, schválených k liturgickému používání, podle platných předpisů, příslušnými biskupskými konferencemi.¹¹⁹

112. Mešní lekcionář má být přeložen celý i s úvodními poznámkami ve všech svých částech. Pokud by biskupská konference uznala za nutné nebo vhodné některé úpravy, mají být zavedeny až po schválení Apoštolským stolcem.¹²⁰

¹¹⁸ Srov. *Lekcionář III*, str. 13 a *Lekcionář IV*, str. 13.

¹¹⁹ Srov. Rada pro provádění konstituce o posvátné liturgii, Instr. *De popularibus interpretationibus conficiendis*, 25. 1. 1969 Notitiae 5 (1969), str. 3-12; *Declaratio circa interpretationes textuum liturgicorum „ad interim“ paratas*: Notitiae 5 (1969), str. 68; Kongregace pro bohoslužbu, *De interpretationibus popularibus novorum textuum liturgicorum*: Notitiae 5 (1969), str. 333-334 (srov. též *Responsiones ad dubia*: Notitiae 9 (1973), str. 153-154); *De unica interpretatione populari textuum liturgicorum*: Notitiae 6 (1970), str. 84-85; Kongregace pro svátosti a bohoslužbu, *Epistola ad Praesides Conferentiarum Episcopaliū de linguis vulgaribus in S. Liturgiam inducendis*: Notitiae 12 (1976), str. 300-302.

¹²⁰ Srov. Kongregace pro bohoslužbu, Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5. 9. 1970, č. 11: AAS 62 (1970), str. 702-703; *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 325.

113. Pro velký rozsah lekcionáře je nutné vydat jej ve více svazcích; jejich rozdělení není předepsáno. Ve všech svazcích však mají být uvedeny úvodní texty, obsahující poučení o uspořádání a účelu jednotlivých částí.

Doporučuje se dávný způsob samostatného vydání evangeliáře, odděleně od knihy pro ostatní čtení ze Starého i Nového zákona.

Podle potřeby se však může vydat odděleně lekcionář nedělní - k němu mohou být připojené vhodné výňatky z lekcionáře ke cti svatých - a lekcionář feriální. Nedělní lekcionář se může také rozdělit na roční cykly, aby bylo každý rok souvisle všechno pohromadě.

Podle uvážení se však mohou provést i jiná rozdělení, která se budou zdát z pastoračního hlediska co nejvhodnější k použití.

114. Ke čtením mají být vždy připojeny mezizpěvy; mohou se však vydat i samostatné knihy, které budou obsahovat jen texty zpěvů. Doporučuje se rozdělení textu na strofy.

115. Kdykoli se čtení skládá z různých částí, má být jasně označeno toto uspořádání textu i typograficky. Pro snadnější přednes se také doporučuje, aby texty, i nepoetické, byly tištěné v odstavcích.

116. Kde jsou uvedené delší a kratší texty, mají být podány odděleně, aby se mohly obojí snadno číst; kde se však takové oddělení nezdá vhodné, ať se najde jiný způsob, jak odlišit delší a kratší text, aby při čtení nedocházelo k omylu.

117. V národních překladech se texty nemají vydávat bez úvodních titulů. Podle potřeby se k hlavnímu tématu mohou přidat ještě další poznámky, jimiž se blíže vysvětlí hlavní smysl perikopy; při tisku se to má vhodně označit, aby bylo jasně vidět, že se jedná o volně připojený text.¹²¹

118. V každém svazku má být seznam biblických perikop, podobně jako v latinském vydání,¹²² aby se v mešních lekcionářích mohly pro některé příležitosti snadněji najít potřebné nebo užitečné texty.

2. Úprava jednotlivých čtení

Pro jednotlivá čtení se uvádějí označení textu (citace kapitoly a veršů), titul (hlavní téma) a pravidelně se opakující úvodní slova; o nich je třeba připomenout toto:

a) Označení textu

119. V latinském vydání se označení textu (tj. kapitol a veršů) udává vždy podle Nové Vulgáty, kromě žalmů;¹²³ někdy, pokud se liší, přidává se druhá citace podle originálu (hebrejského, aramejského nebo řeckého). V národních překladech, vydávaných podle rozhodnutí příslušných autorit pro jednotlivé jazykové oblasti, se může ponechat označení odpovídající překladu, který příslušná autorita schválila pro používání v liturgii. Je třeba vždy pečlivě vypracovat označení kapitol a veršů; je vhodné uvádět toto označení i v samém textu nebo na jeho okraji.

¹²¹ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, č. 11, 29, 68a, 139.

¹²² Srov. *Ordo lectionum Missae*, editio typica altera (Typis Polyglottis Vaticanis 1981), str. 453-458.

¹²³ Číslo žalmů se uvádí tak, jak je v knize *Liber Psalmorum*, vydané Papežskou komisí pro Novou Vulgátu (Typis Polyglottis Vaticanis 1969).

120. Text čtený při bohoslužbě začíná v liturgických knihách nadpisem (tj. názvem knihy Písma svatého, z níž je čtení vybráno). Latinské vydání se řídí následujícími pravidly, která však mohou být změněna rozhodnutím příslušných autorit podle místních nebo jazykových zvyklostí nebo vhodností:

121. 1) Vždycky se říká „Čtení z knihy...“ nebo „Čtení z listu...“ nebo „Slova svatého evangelia“, ale ne „Začátek“ (leđa snad, že by se to v ojedinělých případech zdálo být vhodné) nebo „Pokračování...“

122. 2) Názvy knih se mají ponechat podle tradičního užívání, kromě těchto:

a) Kde jsou dvě knihy stejného pojmenování, má se říkat „První kniha“ a „Druhá kniha“ (např. Královská, Makabejská) nebo „První list“, „Druhý list“;

b) názvů dnes užívanějších se má používat pro tyto knihy: „1. a 2. kniha Samuelova“ místo 1. a 2. kniha Královská, „1. a 2. kniha Královská“ místo 3. a 4. kniha Královská, „1. a 2. kniha Kronik“ místo 1. a 2. Paralipomenon, „Kniha Ezdrášova a Nehemiášova“ místo 1. a 2. kniha Ezdrášova;

c) knihy sapienciální se mají rozlišovat těmito názvy: Kniha Job, Přísloví, Kazatel, Píseň písní, Kniha Moudrosti, Kniha Sirachovcova;

d) pro knihy, které se v Nové Vulgátě řadí mezi prorocké: „Čtení z knihy Izaiášovy, Jeremiášovy, Baruchovy“ a „Čtení z proroctví Ezechielova, Danielova, Ozeášova, ... Malachiášova“, i pro ty, které někteří nepokládají za skutečně prorocké;

e) má se říkat „Žalozpěvy“ a „List Židům“ bez zmínky o Jeremiášovi nebo Pavlovi.

b) Hlavní téma

123. Každé čtení má též motto (titul), tj. hlavní téma, vybrané většinou přímo z textu. Upozorňuje na hlavní myšlenku a na vzájemnou souvislost s ostatními čteními téže mše.

c) Začátek

124. Na začátku čtení bývají pravidelně se opakující úvodní slova: „Bratři“, „Milovaní“, „Toto praví Hospodin“ apod. Vynechávají se však, když je v textu dostatečné označení doby nebo osob, anebo když z povahy textu jsou taková slova nevhodná. Pro jednotlivé národní jazyky se tyto formulace mohou změnit nebo z rozhodnutí příslušné autority vypustit.

Potom následuje vlastní začátek čtení, upravený obvykle tak, že se některá slova vypustí nebo naopak se přidají, pokud je to třeba pro pochopení textu vytrženého ze souvislosti. Rovněž se vhodně upravuje text, který se skládá z nesouvislých veršů.

d) Zvolání na konci

125. Na konci čtení se přidávají slova: „Slyšeli jsme slovo Boží“ nebo podobná, podle místních zvyklostí. Tato slova mají usnadnit společné zvolání lidu; říká je ten, kdo četl.

Číslo žalmů se uvádí tak, jak je v knize *Liber Psalmorum*, vydané Papežskou komisí pro Novou Vulgátu (Typis Polyglottis Vaticanis 1969).

PŘEHLED NEDĚLNÍCH DRUHÝCH ČTENÍ V LITURGICKÉM MEZIDOBI

Neděle	Cyklus A	Cyklus B	Cyklus C
2	1 Kor 1-4	1 Kor 6-11	1 Kor 12-15
3	1 Kor 1-4	1 Kor 6-11	1 Kor 12-15
4	1 Kor 1-4	1 Kor 6-11	1 Kor 12-15
5	1 Kor 1-4	1 Kor 6-11	1 Kor 12-15
6	1 Kor 1-4	1 Kor 6-11	1 Kor 12-15
7	1 Kor 1-4	2 Kor	1 Kor 12-15
8	1 Kor 1-4	2 Kor	1 Kor 12-15
9	Řím	2 Kor	Gal
10	Řím	2 Kor	Gal
11	Řím	2 Kor	Gal
12	Řím	2 Kor	Gal
13	Řím	2 Kor	Gal
14	Řím	2 Kor	Gal
15	Řím	Ef	Kol
16	Řím	Ef	Kol
17	Řím	Ef	Kol
18	Řím	Ef	Kol
19	Řím	Ef	Žid 11-12
20	Řím	Ef	Žid 11-12
21	Řím	Ef	Žid 11-12
22	Řím	Jak	Žid 11-12
23	Řím	Jak	Flm
24	Řím	Jak	1 Tim
25	HE	Jak	1 Tim
26	Flp	Jak	1 Tim
27	Flp	Žid 2-10	2 Tim
28	Flp	Žid 2-10	2 Tim
29	1 Sol	Žid 2-10	2 Tim
30	1 Sol	Žid 2-10	2 Tim
31	1 Sol	Žid 2-10	2 Sol
32	1 Sol	Žid 2-10	2 Sol
33	1 Sol	Žid 2-10	2 Sol

PŘEHLED FERIÁLNÍCH PRVNÍCH ČTENÍ V LITURGICKÉM MEZIDOBÍ

Týden	Feriální cyklus 1	Feriální cyklus 2
1	Žid	1 Sam
2	Žid	1 Sam
3	Žid	2 Sam
4	Žid	2 Sam; 1 Král 11-16
5	Gn 1-11	1 Král 1-16
6	Gn 1-11	Jak
7	Sir	Jak
8	Sir	1 Petr; Jud
9	Tob	2 Petr; 2 Tim
10	2 Koř	1 Král 17-22
11	2 Koř	1 Král 17-22; 2 Král
12	Gn 12-50	2 Král; Plác
13	Gn 12-50	Am
14	Gn 12-50	Oz; Iz
15	Ex	Iz; Mich
16	Ex	Mich; Jer
17	Ex; L v	Jer
18	Nm; Dt	Jer; Nah; Háb
19	Dt; Joz	Ez
20	Sd; Rt	Ez
21	1 Sol	2 Sol; 1 Koř
22	1 Sol; Kol	1 Koř
23	Kol; 1 Tim	1 Koř
24	1 Tim	1 Koř
25	Ezd; Ag; Zach	Př; Kaz
26	Zach; Néh; Bar	Job
27	Jon; Mál; JI	Gal
28	Řím	Gal; Ef
29	Řím	Ef
30	Řím	Ef; Flp
31	Řím	Flp
32	Mdr	Tit; Flm; 2 a 3 Jan
33	1 a 2 Mak	Zj
34	Dan	Zj